

การทำดีต่อบิดา-มารดา ในอัลกุรอาน

ในพระมหาคัมภีร์อัลกุรอาน จำนวนไม่น้อยที่อัลเลาะห์ตะอาลาทรงกำชับให้ทำดีต่อบิดามารดา ณ ที่นี้ขอนำมาเพียง 2 แห่งเท่านั้นดังนี้

แห่งที่หนึ่ง อัลเลาะห์ทรงตรัสในพระมหาคัมภีร์อัลกุรอานซูเราะห์อัลอิสรออ์ โองการที่ 23-25 ว่า

وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا ۖ إِنَّمَا يُبَلِّغُنَّ عَنْكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أُفٍّ وَلَا تَنْهَرْهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا (23) وَأَخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَّانِي صَغِيرًا (24) رَبُّكُمْ أَعْلَمُ بِمَا فِي نُفُوسِكُمْ إِن تَكُونُوا صَالِحِينَ فَإِنَّهُ كَانَ لِلْأَوَّابِينَ غَفُورًا (25)

“ และพระผู้อภิบาลของเจ้ามีพระบัญชาให้พวกเจ้าอย่าได้สักการะนอกจากกับพระองค์เท่านั้น และให้ทำดีต่อบิดามารดาเมื่อคนหนึ่งหรือทั้งสองถึงวัยชราซึ่งอยู่กับเจ้า ดังนั้นเจ้าจงอย่าได้กล่าวกับทั้งสองว่า “ อูฟ ” และอย่าขบใส่ทั้งสอง แต่จงกล่าวกับทั้งสองด้วยคำพูดที่ให้เกียรติ จงนอบน้อมอย่างที่สุดต่อทั้งสองอันเกิดจากเมตตา และจงกล่าว (ขอพร) ว่า “ ข้าแต่พระผู้อภิบาลทรงโปรดเมตตาต่ออนุภการีทั้งสองดุจที่ทั้งสองได้เมตตาเลี้ยงดูข้าพระองค์มาแต่น้อย พระผู้อภิบาลของพวกเจ้ารู้ดีในสิ่งที่อยู่ในหัวใจของพวกเจ้า หากพวกเจ้าเป็นคนดี แท้จริงพระองค์ทรงอภัยโทษแก่ผู้สำนึกผิดเสมอ ”

وَقَضَىٰ رَبُّكَ

และพระผู้อภิบาลของเจ้ามีพระบัญชา

หมายถึงอัลเลาะห์ทรงมีคำสั่งซึ่งถือเป็นวาเยบ (จำเป็น) การที่พระองค์ตอบโต้กับท่านนบีมุฮัมมัด ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม ให้หมายถึงประชากรของท่าน เพราะขณะได้รับโองการนี้ บิดามารดาของท่านนบีมุฮัมมัด ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม ได้เสียชีวิตไปแล้ว ท่านอิบนุอับบาส รอฎียัลลอฮุอันฮุม่า กล่าวว่า “ คำว่า “ กอฎออ ” ณ ที่นี้มีใช้การตัดสินความแต่หมายถึงคำสั่งใช้ ” มีชายคนหนึ่งมาหาท่านอิหม่ามอะฮ์มัดแล้วบอกว่า ตนได้หย่าภรรยาของเขาสามตอลาก ท่านอิหม่ามจึงกล่าวว่า “ ท่านนั้นจะเมิดต่อพระเจ้าของเจ้าแล้ว และภรรยาก็ต้องขาดจากเจ้าด้วย ” ชายคนดังกล่าวกล่าวว่า “ قَضَىٰ اللَّهُ ذَلِكَ عَلَيَّ ” อัลเลาะห์ได้ตัดสินอย่างนั้นแก่ฉันแล้ว ” ท่านอิหม่ามอะฮ์มัดได้กล่าวว่า “ مَا قَضَىٰ اللَّهُ ذَلِكَ أَيُّ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ ” อัลเลาะห์มิได้ตัดสินอย่างนั้น ” หมายถึงอัลเลาะห์มิได้ใช้อย่างนั้น .

أَلَا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا

พวกเจ้าอย่าได้สักการะนอกจากกับพระองค์เท่านั้น และให้ทำดีกับบิดามารดา

อัลเลาะห์ตะอาลาทรงนำการทำดีต่อบิดามารดามารดา ประทับคู่กับการศรัทธาต่อพระองค์ เพราะคนเรานั้น กำเนิดครั้งแรกมาจากอัลเลาะห์ และการกำเนิดครั้งที่สอง (การเลี้ยงดู) มาจากบิดามารดา ท่านอิบนุอับบาส รอฎียัลลอฮูอันฮูมา กล่าวว่า “ มีอยู่ 3 โองการแห่งพระมหาคัมภีร์อัลกุรอาน ที่ถูกประทานมาคู่กัน ซึ่งอย่างหนึ่งจะไม่ถูกรับโดยที่ไม่มีอีกอย่างหนึ่ง ” สามโองการคือ

หนึ่ง อัลเลาะห์ตะอาลาทรงตรัสว่า أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ

“ พวกเจ้าจงเชื่อปฏิบัติตามอัลเลาะห์ และจงเชื่อปฏิบัติตามศาสนทูต ” (มุฮัมมัด 33)

ดังนั้น ผู้ใดที่เชื่อปฏิบัติตามอัลเลาะห์ แต่ไม่เชื่อปฏิบัติตามศาสนทูต การนั้นของเขาจะไม่ถูกรับ

สอง อัลเลาะห์ตะอาลาทรงตรัสว่า وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ

“ และพวกเจ้าต้องดำรงละหมาดและบริจาคทานชะกาต ” (อัลบากอเราะห์ 43)

ดังนั้น ผู้ที่ละหมาด แต่ไม่บริจาคชะกาต การนั้นของเขาจะไม่ถูกรับ

สาม อัลเลาะห์ตะอาลาทรงตรัสว่า أَنِ اشْكُرْ لِي وَلِوَالِدَيْكَ إِلَيَّ الْمَصِيرُ

“ เจ้าจงสนองคุณเรา (อัลเลาะห์) และบิดามารดาของเจ้า ” (ซูเราะห์ลูกม่าน 14)

ดังนั้น ผู้ที่สนองคุณอัลเลาะห์แต่ไม่สนองคุณบิดามารดา การของเขาจะไม่ถูกรับ

การทำดีต่อบิดามารดา ท่านอิหม่ามกุฎุบีย์ รอฮิมะฮุลลอฮ์ ได้กล่าวว่า

1. การทำดีต่อบิดามารดา : ได้แก่การอยู่ร่วมกับทั้งสองด้วยดี มีการนอบน้อมต่อทั้งสอง ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของทั้งสอง (ที่ชอบด้วยหลักศาสนา) ขอพร (ดุอาอฺ) ให้ทั้งสองได้รับการอภัยเมื่อทั้งสองเสียชีวิตไปแล้ว และติดต่อสัมพันธ์กับคนที่บิดามารดาเคารพ หรือสนิทสนมด้วย
2. นับเป็นส่วนหนึ่งของการทำดีต่อบิดามารดา คือ : เมื่อไม่ถูกกำหนดโดยศาสนาให้ทำสงครามศาสนา (ญิฮาด) เขาต้องไม่อาสาออกไปทำสงครามนอกจากจะได้รับการอนุญาตจากบิดามารดา หากไม่แล้วถือว่าผิดคำสั่ง
3. อีกส่วนหนึ่งของการทำดีต่อบิดามารดา คือ : ต้องไม่เป็นต้นเหตุให้บิดามารดาต้องได้รับการอภัย เสียชื่อเสียง หรือถูกด่าประณาม เพราะการดังกล่าวถือเป็นบาปโดยมติปวงประชาญ์อิสลาม

إِمَّا يَبْلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أَفٍّ وَلَا تَنْهَرْهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا

เมื่อคนหนึ่งหรือทั้งสองถึงวัยชราซึ่งอยู่กับเจ้า ดังนั้นเจ้าจงอย่าได้กล่าวกับทั้งสองว่า “ อูฟ ” และอย่าขบใส่ทั้งสอง แต่จงกล่าวกับทั้งสองด้วยคำพูดที่ให้เกียรติ

อัลเลาะห์ตะอาลาทรงเน้นให้ทำดีต่อบิดามารดาเมื่อยามที่ทั้งสองชราภาพ เพราะ ช่วงวัยนี้เป็นช่วงเวลาทั้งสองเกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านสรีระ กล่าวคือ เป็นวัยที่คนเราต้องถดถอยในทุกด้านไม่ว่าด้านกำลัง ด้านความคิด จึงเป็นช่วงที่บิดามารดาต้องได้รับการเอาใจใส่เป็นพิเศษมากกว่าระยะก่อนหน้านี้ และเป็นธรรมดาคนที่ถึงวัยชราภาพนอกจากจะไม่มีกำลังวังชาแล้ว ความเหงาในหัวใจก็มีมากขึ้น ซึ่งต้องการคนเอาใจ และมักจะน้อยใจเก่ง ดังนั้นอัลเลาะห์ตะอาลาจึงทรงห้ามมิให้กล่าววาจาใด ๆ ที่จะทำให้ท่านทั้งสองเสียใจหรือน้อยใจ และที่สำคัญต้องไม่ทำให้ท่านทั้งสองรู้สึกว่าเป็นคนน่ารำคาญ ลูกหลานไม่ต้องการให้อยู่ด้วย

มีหะดีษจากท่าน กะอฺบิบินอุจเราะห์รายงานว่า ท่านนบีมุฮัมมัด ศอลลัลลอ ฮุอะลัยฮิวะซัลลัม กล่าวว่า “ พวกท่านทั้งหลายจงมาร่วม ณ มิมบَر ” ครั้นเมื่อท่านนบีเดินขึ้นบันไดมิมบَرขึ้นที่หนึ่งท่านกล่าวว่า “ **อามิน** ” (ขอพระองค์ทรงรับ) พอท่านข้ามสู่บันไดขั้นที่สองท่านก็กล่าวว่า “ **อามิน** ” และเมื่อถึงขั้นที่สามท่านก็ยังคงกล่าวอีกว่า “ **อามิน** ” เมื่อท่านนบี ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม ลงจากมิมบَر พวกเราได้เรียนถามท่านนบี ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม ว่า “ **โอ้ท่านศาสนทูตแห่งอัลเลาะห์ พวกเราได้ยินท่านกล่าวบางอย่างในวันนี้แปลก ซึ่งไม่เคยได้ยินอย่างนี้มาก่อนเลย** ” ท่านนบี ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัมถามว่า “ **พวกท่านได้ยินด้วยหรือ ?** ” พวกเราตอบว่า “ **ครับ..ได้ยิน** ” ท่านจึงตอบข้อสงสัยพวกเราว่า “ **แท้จริงท่านญิบรีลได้มาหาฉัน และแจ้งว่า “ คนที่เข้าถึงรอมฎอนแล้วเขาไม่ได้รับการอภัยนั้น ห่างไกลเหลือเกิน ” ฉันจึงกล่าวตอบว่า “ อามิน ” และพอฉันขึ้นขั้นที่สองท่านญิบรีลกล่าวว่า “ คนที่เมื่อเขาได้ยินชื่อฉันและไม่ศอละวาต (สวด) ต่อฉันนั้น เขาห่างไกลเหลือเกิน ” และพอฉันขึ้นไปขั้นที่สามท่านญิบรีลบอกอีกว่า “ คนที่เมื่อบิดามารดาคนหนึ่งหรือทั้งสองคนของเขาถึงวัยชราภาพ แล้วมิได้ทำให้เขาได้เข้าสวรรค์ เขาช่างเป็นคนห่างไกลเหลือเกิน ”** ” ฉันจึงกล่าว **อามิน** ” (บันทึกหะดีษโดยฮาเกิม)

وَاخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ

จงนอบน้อมอย่างที่สุดต่อทั้งสองอันเกิดจากเมตตา

ท่านอิหม่ามกุฎฎีย์ กล่าวว่า : โดยนัยแห่งโองการนี้ มนุษย์ทุกคนต้องทำตนให้ดีที่สุดต่อบิดามารดา ทั้งด้านคำพูด การวางตัว การมอง และต้องไม่ขมึงตาใส่บุพการี เพราะการกระทำเช่นนั้นคือ การมองลักษณะคนโกรธ ซึ่งเป็นข้อห้ามในหลักการอิสลาม

وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيرًا

และจงกล่าว (ขอพร) ว่า “ **ข้าแต่พระผู้อภิบาลทรงโปรดเมตตาต่อบุพการีทั้งสอง ดุจที่ทั้งสองได้เมตตาเลี้ยงดูข้าพระองค์มาแต่น้อย** ”

อัลเลาะห์ทรงสั่งให้บุตรทำดีต่อบิดามารดา ด้วยการขอพรให้ทั้งสองได้รับความเมตตาจากอัลเลาะห์ เหมือนกับที่ตัวเองได้รับความเมตตาสงสารขณะตนยังเยาว์วัย ท่านทั้งสอง

ต้องเหน็ดเหนื่อยในการเลี้ยงดูบุตร ต้องอดหลับอดนอนคอยดูแลลูกน้อย ต้องทนหิวเพื่อให้ลูกน้อยอิ่ม ต้องจัดแจงหาเสื้อผ้าสวย ๆ ให้ลูกใส่ ทั้ง ๆ ที่ตนเองใส่อะไรก็ได้ ความเมตตาต่อลูกของบิดามารดาในการเลี้ยงลูกตั้งแต่น้อยจนเติบโตใหญ่นั้น เรามีสิ่งใดจะนำมาทดแทนได้เทียบเท่า ท่านนบีมุฮัมมัด ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม ได้กล่าวในบันทึกของมุสลิม ความว่า

“ ลูกจะไม่มีวันทดแทนบุญคุณของบิดาได้ นอกจากเขาจะพบบิดาถูกขायเป็นทาส แล้วเขาก็ซื้อพ่อให้พ้นจากความเป็นทาส ”

رَبُّكُمْ أَعْلَمُ بِمَا فِي نُفُوسِكُمْ

พระผู้อภิบาลของพวกเจ้ารู้ดีในสิ่งที่อยู่ในหัวใจของพวกเจ้า

หมายความว่า : อัลเลาะห์ทรงหยั่งรู้ทั้งสิ้น ซึ่งสิ่งเร้นลับที่อยู่ในหัวใจไม่ว่าในใจเขาจะคิดดีต่อบุพการีด้วยการมีความเมตตา ให้ความเคารพอย่างบริสุทธิ์ใจ หรือเนรคุณต่อทั้งสองด้วยการทำดีเพื่อหวังผลประโยชน์ หรือทำเอาน้ำ พระองค์ย่อมรู้ดีทั้งสิ้นหาปกปิดพระองค์ได้ไม่

إِنْ تَكُونُوا صَالِحِينَ

หากพวกเจ้าเป็นคนดี

คือมีความจริงใจในการทำดีต่อบิดามารดา มิได้หวังผลประโยชน์หรือเอาน้ำใคร การเช่นนี้ พระองค์อัลเลาะห์หิตะอาลาจะทรงอภัยโทษให้ผู้ทำดีต่อพ่อแม่แน่นอน

فَإِنَّهُ كَانَ لِلأَوَّابِينَ غَفُورًا

แท้จริงพระองค์ทรงอภัยโทษแก่ผู้สำนึกผิดเสมอ

พระองค์ทรงสัญญาว่าจะอภัยโทษให้โดยมีเงื่อนไขว่าต้องทำดีต่อบิดามารดา และการหันกลับสู่การภักดีต่ออัลเลาะห์ในที่สุด แม้ก่อนหน้านั้นเขาทำผิดต่อพระองค์ก็ตาม

อิบนุอับบาส กล่าวว่า : “ อัลเออวาบ ” คือ ผู้ที่จดจำความผิดของตนเอง เมื่อเขานึกได้เขาก็ขออภัยโทษจากความผิดนั้น

สะอีดบินอัลมุฮัยยิบ กล่าวว่า : “ อัลเออวาบ ” คือ คนที่ได้สารภาพผิด (เตาบะห์) ต่อมาเขาก็ทำผิดอีก จากนั้นเขาก็สารภาพผิด ต่อมาเขาก็ทำผิดอีก

อูบัยดี บินอุมัยร์ กล่าวว่า : “ อัลเออวาบีน ” นั้น คือบรรดาพวกที่ได้นึกถึงความผิดของเขาในที่แจ้ง ต่อมาพวกเขาก็ขออภัยโทษกับอัลเลาะห์หิตะอาลา

แห่งที่สอง คืออยู่ในซูเราะห์ลุกมาน โองการที่ 14-15 อัลเลาะห์หิตะอาลาทรงตรัสว่า

وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حَمَلَتْهُ أُمُّهُ وَهْنًا عَلَى وَهْنٍ وَفَصَّالَهُ فِي عَامَيْنِ أَنْ اشْكُرْ لِي وَلَوْلَا دَيْكَ لِيَّ الْمَصِيرُ (14) وَإِنْ جَاهَدَاكَ عَلَى أَنْ تُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطْعِمَهُمَا وَصَاحِبُهُمَا فِي الدُّنْيَا مَعْرُوفًا وَاتَّبِعْ سَبِيلَ مَنْ لَنَابَ لِيَّ ثُمَّ لِيَّ مَرْجِعُكُمْ فَأُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ (15)

“ และเรา (อัลเลาะห์) ได้สั่งไว้กับมนุษย์เกี่ยวกับ (การทำดี) บิดามารดาของเขา ซึ่งมารดาของเขาได้แบกท้องเขาอย่างอ่อนล้าครั้งแล้วครั้งเล่า และการหย่านมของเขาภายในสองปี เจ้าจงสนองคุณต่อเราและต่อบุพการีของเจ้า ยังเราต่างหากที่จะต้องกลับคืนมา และหากบุพการีของเจ้าฝืนใจเจ้าให้ทำภาคีต่อเราในสิ่งที่เจ้าไม่รู้ เจ้าก็จงอย่าได้ทำตามทั้งสอง และจงเคียงคู่กับทั้งสองในภพคุณยาอย่างดี และเจ้าจงเจริญตามทางของบุคคลที่กลับไปยังเรา ต่อจากนั้นการกลับของพวกเจ้าก็ต้องสู่เราอีกแน่ แล้วเราก็จะแจ้งให้พวกเจ้าทราบถึงสิ่งที่พวกเจ้าได้กระทำความ ”

وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ

และเรา (อัลเลาะห์) ได้สั่งไว้กับมนุษย์เกี่ยวกับ (การทำดี) บิดามารดาของเขา

อัลเลาะห์ตะอาลาทรงสั่งกำชับให้มนุษย์ทุกคน พึงให้ความสำคัญต่อบิดามารดาไม่ว่าคนนั้นจะนับถือศาสนาใด ๆ เพราะข้อเท็จจริงต่อไปนี้เป็นเรื่องธรรมชาติของมนุษย์ มิได้เจาะจงว่าจะเป็นผู้นับถือศาสนาอะไร เพราะไม่ว่าใครก็ต้องมีบิดามารดากับกันทั้งนั้น และท่านทั้งสองคือผู้ให้กำเนิด เป็นต้นเหตุให้มีเรา อัลเลาะห์จึงกำชับนักหนาว่าต้องให้ความสนใจต่อผู้เป็นบิดามารดาด้วยการทำดีต่อท่านทั้งสอง อย่าได้เป็นคนละเลยหน้าที่ในความเป็นลูก

حَمَلَتْهُ أُمُّهُ وَهْنًا عَلَى وَهْنٍ

ซึ่งมารดาของเขาได้แบกท้องเขาอย่างอ่อนล้าครั้งแล้วครั้งเล่า

พระองค์อธิบายเหตุผลที่ให้มนุษย์ต้องทำดีต่อบิดามารดา ก็เพราะมารดาได้อุ้มท้องเขามา มีความเหน็ดเหนื่อยเหลือคณานับ ค่อย ๆ หนักเพิ่มขึ้น ๆ ทุกวัน แต่มารดาก็มิได้ตำหนิลูกที่อยู่ในครรภ์แต่ประการใด ซ้ำยังทนอุ้มมกลมลูกน้อยทั้งที่ยังไม่เคยเห็นหน้าค่าตาแม้แต่บ่อย พระองค์ทรงตรัสต่อไปอีกว่า

وَهْنٍ وَفَصَّالَهُ فِي عَامَيْنِ

และการหย่านมของเขาภายในสองปี

อิหม่ามอัลฮาฟิซ อิบน์กาซีร กล่าวว่า : การเลี้ยงดูลูกและการให้นมลูกหลังคลอดจะอยู่ในระยะ 2 ปี ดังที่อัลเลาะห์ตะอาลาทรงตรัสในโองการที่ 233 แห่งซูเราะห์อัลบากอเราะห์ที่ว่า

وَالْوَالِدَاتُ يُرْضِعْنَ أَوْلَادَهُنَّ حَوْلَيْنِ كَامِلَيْنِ لِمَنْ أَرَادَ أَنْ يُتِمَّ الرَّضَاعَةَ

“ และมารดาทั้งหลายต้องให้นมแก่ลูก ๆ ของพวกนางในระยะสองปีเต็ม
สำหรับคนที่ต้องการจะให้สมบูรณ์ในการให้นม ”

จากนัยแห่งโองการดังกล่าวท่านอิบนุอับบาสและท่านอื่น ๆ ในหมู่นักวิชาการ
อิสลาม ลงความเห็น “ อย่างน้อยของการตั้งครรภ์คือ 6 เดือน ” เพราะอัลเลาะห์ทรงตรัสในอีก
โองการหนึ่งว่า

وَحَمْلُهُ وَفِصَالُهُ ثَلَاثُونَ شَهْرًا [الاحقاف 15]

“ และการตั้งครรภ์ของเขา กับการหย่านมของเขา มีระยะ 30 เดือน ” (อัลอะห์กัฟ 15)

أَنْ أَشْكُرَ لِي وَلِوَالِدَيْكَ

เจ้าจงสนองคุณต่อเราและต่อบุพการีของเจ้า

นักอธิบายอัลกุรอาน (มุฟัสซिर) บางท่านให้ความว่า : ให้ขอบคุณต่ออัลเลาะห์ที่
พระองค์ทรงประทานให้ได้มีการศรัทธา ส่วนให้ขอบคุณต่อบิดามารดา เนื่องจากทั้งสองเมตตา
เลี้ยงดูมา

ท่านซุฟยานบินอุยัยนะห์ กล่าวว่า : ผู้ที่ละหมาดห้าเวลา คือผู้ที่ได้สนองคุณอัล
เลาะห์ตะอาลาแล้ว และผู้ที่ขอดุอาอฺ (ขอพร) ให้บิดามารดาหลังละหมาด คือผู้ที่ได้สนองคุณ
บุพการีแล้ว

وَإِنْ جَاهَدَاكَ عَلَى أَنْ تُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا

และหากบุพการีของเจ้าฝืนใจเจ้าให้ทำภาคีต่อเราในสิ่งที่เจ้าไม่รู้
เจ้าก็จงอย่าได้ทำตามทั้งสอง

อิหม่ามกุฎฎีบียฺ กล่าวว่า : “ เป็นที่ชัดเจนว่า สองโองการนี้ถูกประทานมาเกี่ยวกับ
ท่านสะอูบินอะบีวักกอลศ รอฎิยัลลอฮุอันฮุ ”

ความจากสะอูบินอะบีวักกอลศ ว่า : โองการบทนี้ถูกประทานมาอันเกี่ยวแก่ตัวฉัน
โดยเขาเล่าว่า “ อันที่จริงฉันเป็นคนรักแม่มาก เมื่อฉันได้รับอิสลามแม่กล่าวว่า : โอ้สะอูกรัก นี่มัน
อะไรกันนี้ แม่ไม่เคยเห็นเจ้าเป็นอย่างนี้มาก่อนเลย เจ้าอุตรินับถือศาสนาใหม่แล้วหรือ ? แม่ขอสั่ง
ให้เจ้าละทิ้งศาสนาของเจ้าเสีย มิฉะนั้นแม่จะไม่ยอมกิน ไม่ยอมดื่มจนกว่าแม่จะตาย ” ซึ่งก็ทำให้
ฉันหวั่นไหวทีเดียว ผู้คนก็กล่าวหาฉันว่า “ เจ้าคนฆ่าแม่ ” ฉันบอกกับแม่ด้วยดีว่า : “ แม่จำ แม่
อย่าทำอย่างนี้เลย ฉันไม่อาจละทิ้งศาสนาของฉันเพื่อสิ่งอื่นใดได้จริง ๆ ” แม่ก็อยู่มาได้หนึ่งวันกับ
หนึ่งคืนโดยมิได้ทานหรือดื่มอะไรเลย ทำให้แม่เริ่มมีอาการอ่อนเพลียแต่นางก็ทนหิวต่อไปอยู่ต่อ
มาอีกหนึ่งวันกับหนึ่งคืนแม่อีกยังมิได้ทานอะไร ท่านมีอาการอ่อนเพลียมากทีเดียวในใจฉันสงสัย
แม่เจ็บใจ ฉันจึงบอกกับแม่ตอนเช้าวันที่สองว่า : แม่จำ อย่าทำอย่างนี้อีกเลย ลูกขอบอกแก่แม่ให้
ทราบ ว่า ขอสาบานด้วยอัลเลาะห์ แม่ฉันจะมีสักร้อยชีวิต แล้วมันออกจากร่างกายที่ละชีวิต ๆ
ฉันก็จะไม่ยอมละทิ้งศาสนานี้แน่ ดังนั้น หากแม่ปรารถนาจะกินหรือไม่กินก็ตามใจแม่เถิด ในที่สุด
แม่ก็ต้องยอมกิน ” (บันทึกหะดีษโดยมุสลิม)

ท่านอิหม่ามฆอลลี รอฮิมาฮ์อัลเลาะห์ กล่าวว่า : นักวิชาการส่วนใหญ่มีทัศนะว่า การเชื่อฟังต่อบิดามารดานั้น ถือเป็นวาฮิบ (จำเป็น) ในเรื่องชุบฮาต (สิ่งคลุมเครือระหว่างหะรอมกับหะลาล) และจะไม่วาฮิบเชื่อฟังบิดามารดาในเรื่องที่จะให้ทำสิ่งต้องห้ามชัดเจน และเช่นเดียวกัน ไม่อนุญาตให้ท่านเดินทางที่เป็นการเดินทางอนุญาตหรือเดินทางสุนัต นอกจากจะต้องได้รับอนุญาตจากบิดามารดา การรีบเร่งเดินทางไปทำฮัจญ์ฟัรดูถือเป็นสุนัต เพราะเรื่องการทำฮัจญ์ให้ล่าช้าได้ การเดินทางไปเรียนต่างเมืองถือเป็นสุนัต นอกจากเมื่อท่านจะออกไปศึกษาวิชาที่เป็นเรื่องจำเป็นเช่นการละหมาด และการถือศีลอด และในท้องถื่นของท่านไม่มีคนสอนท่านได้เลย เช่นคนเริ่มนับถืออิสลามแต่ในท้องถื่นนั้นไม่มีคนที่สอนหลักการอิสลามให้ท่านเลย กรณีเช่นนี้ อนุญาตให้ท่านเดินทางออกไปหาความรู้ได้และไม่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ของบิดามารดา

وَصَاحِبُهُمَا فِي الدُّنْيَا مَعْرُوفًا

และจงเคียงคู่กับทั้งสองในภพดุนยาอย่างดี

หมายความว่า ในทางการเป็นอยู่บนโลกนี้จะต้องทำดีต่อบิดามารดาอย่างดีที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ โดยไม่ล่วงล้ำสู่การทำชั่วต่ออัลเลาะห์

ท่านอิหม่ามกุฎฎียะรอฮิมาฮ์อัลเลาะห์ กล่าวว่า : โองการนี้เป็นหลักฐานแสดงว่าให้ติดต่อสัมพันธ์กับบิดามารดาที่ไม่ใช่มุสลิมได้ ด้วยการอุดหนุนจนเจือด้านการเงินหากท่านทั้งสองยากจน และให้พูดคุยกับท่านทั้งสอง และให้เชิญชวนท่านทั้งสองเข้าสู่อิสลามด้วยวิธีการและคำพูดที่นุ่มนวล

เรื่องนี้ท่านอัสมอาบินติอะบีบักร์ รอฎียัลลอฮุอันฮูมา ได้เคยเรียนถามท่านนบีศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลิมว่า : “ โอ้ศาสนทูตแห่งอัลเลาะห์ แท้จริงแม่นมของฉันได้มาหาฉันแต่นางไม่ได้นับถืออิสลาม ฉันจะติดต่อสัมพันธ์กับนางได้หรือไม่ ? ” ท่านนบีศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลิมตอบว่า “ ได้ ” (หะดีษนี้บันทึกความอยู่ในบุคอรี และมุสลิม) จากเหตุการณ์นี้ ท่านอิบนุอุยัยนะห์ กล่าวว่า : แล้วอัลเลาะห์ตะอาลา ก็ทรงประทานอัลกรุอานมาว่า

لَا يَنْهَاكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ لَمْ يُقَاتِلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَلَمْ يُخْرِجُوكُمْ مِنْ دِيَارِكُمْ أَنْ تَبَرُّوهُمْ

“ ต่อบรรดาผู้ที่ไม่ได้ทำสงครามกับพวกเจ้าในเรื่องศาสนา และพวกเขาไม่ได้ขับไล่พวกเจ้าออกจากบ้านของพวกเจ้า อัลเลาะห์ก็จะไม่ห้ามพวกเจ้าที่จะทำดีกับพวกเขาเหล่านั้น ”
(ซูเราะห์อัลมุมตะหินะห์ อายะห์ที่ 8)

สิทธิของบิดามารดา

หน้าที่ของบุตรที่พึงปฏิบัติต่อบิดามารดาพอจะแนะนำโดยสรุปได้ 10 ประการ

1. เมื่อท่านทั้งสองต้องการอาหาร ต้องจัดหาอาหารให้ท่าน
2. เมื่อท่านทั้งสองต้องการเสื้อผ้า ต้องจัดหาเสื้อผ้ามาให้ท่านตามแต่สามารถ
3. เมื่อท่านทั้งสองต้องการให้รับใช้บริการ ต้องรับใช้ท่าน

4. เมื่อท่านทั้งสองเรียกหา ต้องตอบรับและมาหาท่าน
5. เมื่อท่านทั้งสองใช้ให้ทำอะไรใด ๆ ต้องปฏิบัติตามคำสั่งในเรื่องที่ไม่ผิดศาสนา
6. ต้องพูดจาโต้ตอบกับท่านทั้งสองด้วยคำพูดที่สุภาพและนอบนวล
7. ต้องไม่เรียกขานท่านทั้งสองด้วยชื่อของท่าน
8. ต้องเดินหลังท่านทั้งสอง
9. ต้องทำให้ท่านทั้งสองพอใจในสิ่งที่ตนเองพอใจ และไม่พอใจในสิ่งที่ตนไม่พอใจ
10. ต้องขอดูอาอู (ขอพร) ให้ท่านทั้งสองได้รับการอภัยโทษ เหมือนกับขอให้กับตนเอง

อัลเลาะห์ทรงตรัสเล่าการขอดูอาอูของท่านนบีﷺ อะลียฮิสสลาม ซึ่งอยู่ในซูเราะห์ ฐีโฮการที่ 28 ว่า

رَبِّ اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ الْآيَةُ

“ โอ้พระผู้อภิบาล ขอทรงโปรดอภัยโทษให้ข้าพระองค์
และแก่บิดามารดาของข้า ฯ ด้วยเถิด ”

และอัลเลาะห์ทรงตรัสถึงนบีอิบรอฮีม อะลียฮิสสลาม อีกเช่นกัน ซึ่งอยู่ในซูเราะห์อิบรอฮีม 40-41 ว่า

رَبَّنَا وَتَقَبَّلْ دُعَاءَ (40) رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ (41)

“ โอ้พระผู้อภิบาลแห่งเหล่าข้า ฯ ขอทรงโปรดตอบรับการขอของข้า ฯ ด้วยเถิด โอ้พระผู้อภิบาลแห่งเหล่าข้า ฯ ขอทรงโปรดอภัยโทษแก่ข้า ฯ แก่บิดามารดาของข้า ฯ และแก่บรรดาศรัทธาชน ในวันแห่งการสอบสวนอันจะเกิดขึ้นด้วยเถิด ”

